

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AGAİ ARAL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/13031)

Karar Tarihi: 29/9/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Burhan ÜSTÜN

Muammer TOPAL

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Engin GÜNDÜZ

Başvurucular

- :1. Agah ARAL (T.C. Kimlik No: 41749547180)
2. Ahmet Emin YAZAR (T.C. Kimlik No: 40219796110)
3. Ahmet Vefa TARHAN (T.C. Kimlik No:15710416072)
4. Ali KARAYEL (T.C. Kimlik No: 48604309082)
5. Ali Cemal TURAN (T.C. Kimlik No:19591684698)
6. Ayşe Derya OKÇELİK (T.C. Kimlik No:13922418358)
7. Bengi KOCATAŞ (T.C. Kimlik No:18179322632)
8. Burhan Ergun GÜRKAN (T.C. Kimlik No: 56674022046)
9. Cemal DEMİR (T.C. Kimlik No: 24436521434)
10. Cemal TOPÇU (T.C. Kimlik No: 35920361986)
11. Çağlayan DEVRİM (T.C. Kimlik No: 53488145626)
12. Çiğdem AKÇURA (T.C. Kimlik No: 51532168416)
13. Emsal Can CANKOÇAK (T.C. Kimlik No: 37750156442)
14. Erdoğan KİREŞCİ (T.C. Kimlik No: 16043393818)
15. Erkan YEŞİLBAŞ (T.C. Kimlik No: 23741086034)
16. Fatma AYKOL (T.C. Kimlik No: 21593208796)
17. Fatma HASKAN (T.C. Kimlik No: 23447146988)
18. Fikret ŞAHİNGİL (T.C. Kimlik No: 13882058274)
19. Gülşen YILDIZ (T.C. Kimlik No: 29540498900)
20. Habibe Ayşe DANACI (T.C. Kimlik No: 20413432144)
21. Haluk YILDIZHAN (T.C. Kimlik No: 29536308848)
22. Hasan Ayhan AKÇURA (T.C. Kimlik No: 51526168644)
23. Hasan Barış GÖKER (T.C. Kimlik No: 36820701636)
24. Hatice Meftun BULUNMAZ
(T.C. Kimlik No: 48874309294)

25. Hatun GÜLER (T.C. Kimlik No: 39988953374)
26. Hediye İDAJİ (T.C. Kimlik No: 19601843428)
27. Hülya BABALIOĞLU (T.C. Kimlik No: 26978029744)
28. Hüseyin OĞUZ (T.C. Kimlik No: 26858033274)
29. Hüseyin Hüsnü DİLLİ (T.C. Kimlik No: 42904473542)
30. İpar BUĞRA (T.C. Kimlik No: 13354078472)
31. Makbule ÖZDEN (T.C. Kimlik No: 39064653792)
32. Mehmet PARLAR (T.C. Kimlik No:19267634064)
33. Mete EREM (T.C. Kimlik No: 56311612432)
34. Mine YOLAÇAN (T.C. Kimlik No: 11383200604)
35. Muharrem MISIR (T.C. Kimlik No: 48397736614)
36. Murat Kürşat YILDIRIM (T.C. Kimlik No: 54646440980)
37. Muzaffer TURAMANLAR (T.C.Kimlik No:22364183076)
38. Müjgan YALÇIN (T.C. Kimlik No: 39007989544)
39. Nafiye ÖZKURT (T.C. Kimlik No: 35866733786)
40. Nahit GÜVENDİ (T.C. Kimlik No:1 6340129332)
41. Nesrin DURMUŞ ALTÜRK
(T.C. Kimlik No: 11701681252)
42. Ömer ERCİYES (T.C. Kimlik No: 21116335664)
43. Ömriye BOZBURUN (T.C. Kimlik No: 17489345584)
44. Pamir Nihat TEKER (T.C. Kimlik No: 45700406196)
45. Remziye İDAJİ (T.C. Kimlik No: 19541845490)
46. Sacide ÖZBEK (T.C. Kimlik No: 22994455178)
47. Sevinç YAPICI (T.C. Kimlik No: 56470041210)
48. Sezin TAYLAN (T.C. Kimlik No: 30481115474)
49. Sonia Josepha Lea D HONDT EREM
(T.C. Kimlik No: 65503306424)
50. Şerif AKÇAY (T.C. Kimlik No: 51721412856)
51. Tülay ÇAM (T.C. Kimlik No: 37510883410)
52. Tümay TEKER (T.C. Kimlik No: 45688406584)
53. Veysi ÇAYLAK (T.C. Kimlik No: 44726006076)
54. Volkan ALKIŞ (T.C. Kimlik No: 14585442452)
55. Yasemin Gülseren ÖLGÜN
(T.C. Kimlik No: 52555087692)
56. Yusuf Kenan YILDIRIM (T.C. Kimlik No: 47938328318)
57. Zafer İNCE (T.C. Kimlik No: 31300885110)

58. Zeynep FIRATLI YILDIRIM

(T.C. Kimlik No:24088443856)

59. Zühal OKUYAN (T.C. Kimlik No: 46519705456)

Başvurucular Vekili : Av. Cem ALTIPARMAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; iptal davasında verilen kararda yürürlükte olmayan yönetmelik hükümlerinin dayanak alınması, konuyla ilgili ve yeterli gerekçelere yer verilmemesi nedenleriyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/7/2016 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:
7. Başvurucuların bir kısmı İzmir'in Karaburun ilçesinde ikamet ettiklerini, bir kısmı da ikamet etmemekle birlikte ilçe sınırları içinde mülk sahibi olduklarını beyan etmektedir.
8. Özel bir şirket, İzmir'in Karaburun ilçesi Haseki-Sarpıncık-Kızılcadağ mevkiinde rüzgâr enerji santrali (RES) kurmak üzere 19/2/2014 tarihinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığına başvuruda bulunmuş; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yaptığı inceleme sonucu 13/1/2015 tarihinde proje için "*Çevresel etki değerlendirmesi (ÇED) olumlu.*" şeklinde karar vermiştir.
9. ÇED kararından haberdar olan başvurucular 26/2/2015 tarihinde işlemin iptali istemiyle Çevre ve Şehircilik Bakanlığı aleyhine İzmir 5. İdare Mahkemesinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde; proje hakkında kümülatif etki değerlendirmesinin yapılmadığını, bölgede faal olan veya faaliyete alınacak diğer santrallerle birlikte ortaya çıkacak olumsuz etkinin daha da arttığını, proje bazında önemsenmeyen bu etkilerin tüm projelerin etkileri bir araya geldiğinde son derece önemli hâle geldiğini ifade etmiştir. Başvurucular ayrıca halkın katılımı toplantısının yapılmadığını, proje kapsamında kurulacak türbinlerin yaşam alanlarına çok yakın olduğunu, gölge titreşimi, tozlanma, gürültü ve erozyon etkisi yönlerinden yapılan tespitlerin gerçeği yansıtmadığını, mera, tarım, orman, birinci derece doğal sit ve zeytinlik

sahaları üzerinde planlandığını, inşaat ve işletme faaliyeti nedeniyle ekosistem ve biyolojik çeşitliliğin yok edildiğini, raporda elektromanyetik dalgaların sınır değerlerinin hesaplanmadığını, projeden etkilenecek kuş türleri bakımından yaşanacak risklere yönelik ciddi bir çalışmanın yapılmadığını belirtmiştir. Yatırımcı şirket de davaya müdahil olarak katılmıştır.

10. İdare Mahkemesi 6/7/2015 tarihinde proje alanına yönelik olarak keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırmıştır. Elektrik mühendisliği, çevre mühendisliği ve biyoloji bölümü öğretim üyelerinden oluşan üç kişilik bilirkişi heyetince hazırlanan raporda;

- Proje bölgesinde maki elementleri (yastık oluşturan veya çalı formundaki bitkiler), kültür alanları (zeytin ağaçları, bağ, bahçe tarım alanları), kıyı kesimlerde fok üreme alanları, mikroflora (mikroskopik canlılar, mantarlar, bakteriler vb.) habitat sınıflarının belirlendiği, çevrede zeytin ağaçları içeren özel mülklerin ve yerleşim alanlarının bulunduğu,

- Karaburun Yarımadası'nın ortasından iki kuş göç yolunun geçtiği, her yıl 50.000 civarında kuşun ziyaret ettiği İzmir Kuş Cenneti'ne bu göç yolları üzerinden ulaşıldığı, proje bölgesi dağlık ve tepelerden oluştuğundan bölgede kuş göç darboğazlarının olma ihtimalinin bulunduğu, bu yolların kesin olarak belirlenmesi için ilkbahar ve sonbaharda kuş göç hareketlerinin gözlemlenmesi gerektiği ancak projede böyle bir tespitin mevcut olmadığı,

- Bölgenin gerçek flora-fauna varlığını belirlemek için birbirini takip eden dört mevsim gözlenmesi ve numune alınması gerektiği, projenin 2013 yılında yapılan ekosistem değerlendirme raporunda sadece Ekim ve Kasım aylarında gözlem yapıldığı belirtildiğinden yapılan gözlemlerin yeterli olamayacağı,

- Planlanan rüzgâr santrallerinin teknik şartlara uygun tasarlandığı ancak teknik bir projenin hayata geçmesi için ekolojik olarak kabul edilebilir olması gerektiği, yarımada bulunan mevcut rüzgâr türbinlerinin kümülatif olarak çevre etki değerleri dikkate alındığında zaten yarımada'nın büyük bir alanını kaplamış olan rüzgâr santralleri var iken yeni bir projenin daha bu alanda faaliyete geçmesi ile özgün, bakir alanlar içeren ve oldukça zengin bir biyoçeşitliliği barındıran yarımada'da yaşayan canlıların sığınacağı başka bir yaşam alanının kalmayacağı belirtilmiştir.

11. İdare Mahkemesi dosyada bulunan bilgi ve belgeler ile bilirkişi raporunu inceleyerek 22/10/2015 tarihli kararıyla dava konusu işlemin iptaline hükmetmiştir. Karar gerekçesinde projenin yer aldığı yarımada'nın doğal yapısı, coğrafi konumu ile mevcut rüzgâr türbinlerinin kümülatif olarak çevre etki değerleri dikkate alındığında yeni bir projenin bu alanda faaliyete geçmesinin özgün, bakir alanlar içeren ve oldukça zengin bir biyoçeşitliliği barındıran yarımada'da yaşayan canlıların sığınacağı başka bir yaşam alanı bırakmayacağı sonucuna varılarak dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı belirtilmiştir.

12. Anılan karar davalı Bakanlık ve müdahil şirket tarafından temyiz edilmiştir. Danıştay Ondördüncü Dairesi 29/3/2016 tarihli kararıyla öncelikle başvuruclardan Habibe Ayşe Danacı, Fatma Akyol, Tümay Teker ve Şerif Akçay'ın isimlerinin ilk dava dilekçesinde yer almadığını, dilekçe ret kararı üzerine yenilenen dava dilekçesinde ilk defa isimlerine yer verildiğini bu durumun bu kişilere davacı sıfatı kazandırmayacağını ve söz konusu kişiler

bakımından davanın esasının incelenmesine hukuken olanak bulunmadığını belirterek adı geçen kişilerin davacı konumundan çıkarılmasına karar vermiştir. Daire, diğer davacılar yönünden ise işin esasını incelemiş ve İdare Mahkemesi kararının bozulmasına ve davanın kesin olarak reddine oyçokluğuyla hükmetmiştir.

13. Kararda, bilirkişi raporundaki tespitlere ve müdahil şirketin rapora itiraz kapsamında bu tespitlere yönelik cevaplarına yer verilmiştir. Buna göre müdahil şirketin *kuşların göç hareketleriyle ilgili olarak* proje kapsamında hazırlanan ve Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü tarafından onaylanan ekosistem değerlendirme raporu, peyzaj onarım planı ve ornitolojik-ekolojik değerlendirme raporuna göre türbinlerin inşaa aşamasından başlayarak iki sene süreyle göç dönemlerinde en az on beşer gün izleme suretiyle faaliyetin kuşlar üzerindeki etkilerini araştıracağını, düzenli olarak altı aylık raporlar hazırlayacağını, faaliyetin üremesi muhtemel türler ve göçmen türler üzerinde tehlike oluşturacağını tespiti durumunda türbinleri bu türlerin üreme ve göç döneminde durduracağını, gerekli görülmesi hâlinde sökeceğini taahhüt ettiği ifade edilmiştir. Ayrıca şirketin yaban hayatı izleme programı ve izleme raporlarını yetkili kurumlara sunacağını, hazırlanan nihai peyzaj onarım planı raporu ile ornitolojik-ekolojik değerlendirme raporunda belirtilen tüm öneri ve tedbirler ile izleme sırasında ve sonucunda istenecek tüm ilave tedbirleri alacağını beyan ederek bilirkişi raporundaki eleştirilerin soyut nitelikte olduğu ve bilimsel herhangi bir temelini bulunmadığı şeklinde yanıt verdiği açıklanmıştır. Şirketin son olarak ÇED Raporu Genel Formatı'nda birden fazla proje bulunması hâlinde kümülatif etki değerlendirme çalışmasının zorunlu olduğuna dair hüküm bulunmadığı, projenin RES Projesi olduğu ve doğal rüzgârdan enerji üretiminin gerçekleştirileceği, ayrıca 3 m/sn.den düşük, 25/m/sn.den yüksek rüzgâr hızlarında türbinlerin devre dışı kaldığı, topoğrafik yapı itibarıyla mevcut ve planlanan RES'lerin tepelerde ve sırtlarda bulunması, projelerin ve türbinlerin birbirlerine olan uzaklıklarının fazla olması sebebiyle kümülatif değerlendirme yapılmasına gerek görülmediği şeklinde cevap verdiği belirtilmiştir. Dairenin bu verilerden hareketle oluşturduğu kararın gerekçesi şöyledir:

"Buna göre; temyize konu İdare Mahkemesi kararında ve hükme esas alınan bilirkişi raporunda; Karaburun Yarımadasında yer alan proje dışındaki diğer mevcut RES santrallerinin, yarımadaanın büyük bir kısmını kapladığı, yeni yapılacak santrallerin de devreye girmesiyle rüzgar türbinlerinin kümülatif olarak çevresel etkileri dikkate alındığında, canlıların sığınacağı başka bir yaşam alanının kalmayacağı belirtilmiş ise de; yukarıda yer verilen Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinde proje sahiplerine gerçekleştirmeyi planladıkları projenin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerini, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemleri içeren ÇED raporu hazırlanması yükümlülüğü getirilmiş olup, EK 3'te yer alan Genel Formatta projenin olası çevresel etkilerinin alanda mevcut ve/veya planlama aşamasında olan diğer projelerin çevresel etkileri ile değerlendirilmesine dair kümülatif etki çalışması yapılması yönünde bir yükümlülük öngörülmemektedir.

Öte yandan; Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporundaki diğer tespitlerin, soyut ve genel nitelikte birtakım çekince ve öngörülere dayandığı, raporda yer verilen hususlarla ilgili hangi önlem veya taahhüdün yetersiz olduğu, hangi hususların, hangi açıdan tehlike arz ettiği, ÇED Raporunun hatalı veya yetersiz olduğuna ilişkin, proje yerinde yapılmış gözlem ve incelemelere dayalı somut ve teknik tespitlere yer verilmediği görülmektedir.

Bu durumda; Mahkeme kararına dayanak oluşturan bilirkişi raporunda yer verilen tespit ve değerlendirmelerin, uyuşmazlık konusu 'ÇED Olumlu' kararına esas ÇED

Raporunun hatalı veya eksik olduğunu ortaya koyabilecek mahiyette, somut ve teknik verilerle desteklenmemiş olması, bilirkişi raporunda, soyut ve genel nitelikte birtakım çekince ve öngörülere yer verilmiş olması, anılan raporda eksiklik olarak belirtilen hususların ise ÇED Raporunu kusurlandırmaya yeterli olmaması karşısında, yukarıda aktarılan mevzuat hükümlerine uygun olarak hazırlanan ÇED Raporuna dayanılarak tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık, bu işlemi iptal eden İdare Mahkemesi kararında ise hukuki isabet bulunmamaktadır."

14. Karara katılmayan üye, temyiz isteminin reddi ile İdare Mahkemesi kararının onanması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Nihai karar, başvuru vekiline 16/6/2016 tarihinde tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucular 18/7/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

16. İzmir 5. İdare Mahkemesinin 22/10/2015 tarihli iptal kararı üzerine revize edilen Sarpıncık Rüzgâr Enerji Santrali Projesi için bu kez 20/11/2015 tarihli ÇED olumlu kararı tesis edilmiştir. Başvurucuların sözü edilen işlemin iptali istemiyle açtıkları dava İzmir 6. İdare Mahkemesinin 2/11/2016 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Mahkeme karar gerekçesinde; Danıştay Ondördüncü Dairesinin 29/3/2016 tarihli kararıyla İdare Mahkemesi kararının bozulduğunu ve davanın reddine karar verildiğini, dolayısıyla 13/1/2015 tarihli ÇED olumlu kararının hukuki varlığını koruduğunu, bu hâliyle dava konusu ÇED olumlu kararının alınmasına dayanak teşkil eden İdare Mahkemesi kararında belirtilen eksikliklerin mevcut olmadığını, hukuka uygun olduğu yargı kararı ile belirlenen ÇED olumlu kararının revize edildiğinden bahisle alınan dava konusu ÇED olumlu kararında da hukuka aykırılık bulunmadığını belirtmiştir. Temyiz edilen karar Danıştay Ondördüncü Dairesinin 4/7/2017 tarihli onama kararıyla kesinleşmiştir.

17. Başvurucular bunun üzerine 11/9/2017 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuşlardır. Anayasa Mahkemesi Birinci Bölüm Birinci Komisyonu, 2017/34611 bireysel başvuru numarasıyla incelenen başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna 4/6/2018 tarihinde karar vermiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

18. 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun "Tanımlar" kenar başlıklı 2. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Kanunda geçen terimlerden;

Çevre: Canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde bulundukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamı,

...

Çevresel etki değerlendirmesi: Gerçekleştirilmesi plânlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları, ...

İfade eder."

19. 2872 sayılı Kanun'un "Çevresel etki değerlendirilmesi" kenar başlıklı 10. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Gerçekleştirmeyi plânladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu veya proje tanıtım dosyası hazırlamakla yükümlüdürler.

Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı veya Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir Kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili onay, izin, teşvik, yapı ve kullanım ruhsatı verilemez; proje için yatırıma başlanamaz ve ihale edilemez.

Çevresel Etki Değerlendirmesine tâbi projeler ve Stratejik Çevresel Değerlendirmeye tâbi plân ve programlar ve konuya ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir."

20. 17/7/2008 tarihli ve 26939 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği’nin (2008 tarihli Yönetmelik) "Tanımlar ve kısaltmalar" kenar başlıklı 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bu Yönetmelikte geçen; ...

ç) Çevresel etki değerlendirmesi başvuru dosyası: Bu Yönetmeliğin EK-III’ünde yer alan Genel Formatı esas alınarak hazırlanan dosyayı,

d) Çevresel etki değerlendirmesi genel formatı: Gerçekleştirilmesi planlanan, bu Yönetmeliğin EK-I listesinde yer alan projelerin özelliklerini, yerini, olası etkilerini ve öngörülen önlemleri içeren, projeyi genel boyutları ile tanıtan Çevresel Etki Değerlendirmesi başvuru dosyası hazırlanması sırasında esas alınacak bu Yönetmeliğin EK-III’ündeki genel formatı, ... ifade eder."

21. 2008 tarihli Yönetmelik'in EK-III'ündeki Çevresel Etki Değerlendirmesi Genel Formatı'nın ilgili bölümleri şöyledir:

"...

Bölüm III: Proje yeri ve etki alanının mevcut çevresel özellikleri

Önerilen proje nedeniyle kirlenmesi muhtemel olan çevrenin; nüfus, fauna, flora, jeolojik ve hidrojeolojik özellikler, doğal afet durumu, toprak, su, hava, (atmosferik koşullar) iklimsel faktörler, mülkiyet durumu, mimari ve arkeolojik miras, peyzaj özellikleri, arazi kullanım durumu, hassasiyet derecesi (EK-V’deki Duyarlı Yörelere listesi de dikkate alınarak) ve yukarıdaki faktörlerin birbiri arasındaki ilişkileri de içerecek şekilde açıklanması.

Bölüm IV: Projenin önemli çevresel etkileri ve alınacak önlemler

1- Önerilen projenin aşağıda belirtilen hususlardan kaynaklanması olası etkilerinin tanıtımı. (Bu tanım kısa, orta, uzun vadeli, sürekli, geçici ve olumlu olumsuz etkileri içermelidir.)

a) Proje için kullanılacak alan,

b) Doğal kaynakların kullanımı,

c) Kirleticilerin miktarı, (atmosferik şartlar ile kirleticilerin etkileşimi) çevreye rahatsızlık verebilecek olası sorunların açıklanması ve atıkların minimizasyonu.

2- Yatırımın çevreye olan etkilerinin değerlendirilmesinde kullanılacak tahmin yöntemlerinin genel tanıtımı.

3- Çevreye olabilecek olumsuz etkilerin azaltılması için alınması düşünülen önlemlerin tanıtımı. ..."

22. 3/10/2013 tarihli ve 28784 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği’nin (2013 tarihli Yönetmelik) “Tanımlar ve kısaltmalar” kenar başlıklı 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bu Yönetmelikte geçen; ...

ç) Çevresel etki değerlendirmesi başvuru dosyası: EK-3’te yer alan Genel Formatı esas alınarak hazırlanan dosyayı,

d) Çevresel etki değerlendirmesi genel formatı: Gerçekleştirilmesi planlanan, EK-1’de yer alan projelerin özelliklerini, yerini, olası etkilerini ve öngörülen önlemleri içeren, projeyi genel boyutları ile tanıtan ÇED başvuru dosyası hazırlanması sırasında esas alınacak EK-3’teki genel formatı, ... ifade eder."

23. 2013 tarihli Yönetmelik'in "Yürürlükten kaldırılan yönetmelik" kenar başlıklı 29. maddesi şöyledir:

"(1) 17/7/2008 tarihli ve 26939 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır."

24. 2013 tarihli Yönetmelik'in "Geçiş süreci" kenar başlıklı Geçici 1. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Yönetmeliğin yürürlük tarihinden önce, ÇED Başvuru Dosyası/Proje Tanıtım Dosyası Valiliğe ya da Bakanlığa sunulmuş projelere başvuru tarihinde yürürlükte olan Yönetmelik hükümleri uygulanır."

25. 2013 tarihli Yönetmelik'in EK-3’ündeki Çevresel Etki Değerlendirmesi Genel Formatı’nın ilgili bölümleri şöyledir:

"...

Bölüm II: Proje Yeri ve Etki Alanının Mevcut Çevresel Özellikleri

Proje alanının ve önerilen proje nedeniyle etkilenmesi muhtemel olan çevrenin; nüfus, fauna, flora, jeolojik ve hidrojeolojik özellikler, doğal afet durumu, toprak, su, hava, atmosferik koşullar, iklimsel faktörler, mülkiyet durumu, mimari ve arkeolojik miras, peyzaj özellikleri, arazi kullanım durumu, hassasiyet derecesi (EK-5’deki Duyarlı Yöreler Listesi de dikkate alınarak) benzeri özellikleri

Bölüm III: Projenin İnşaat ve İşletme Aşamasında Çevresel Etkileri ve Alınacak Önlemler

Projenin;

a) Çevreyi etkileyebilecek olası sorunların belirlenmesi, kirleticilerin miktarı, alıcı ortamla etkileşimi, kümülatif etkilerin belirlenmesi

b) Sera gazı emisyonların belirlenmesi ve iklim değişikliğine etkileri

c) Projenin çevreye olabilecek olumsuz etkilerinin azaltılması için alınacak önlemler

ç) İzleme Planı (inşaat dönemi)..."

26. 25/11/2014 tarihli ve 29186 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği’nin (2014 tarihli Yönetmelik) “Yürürlükten kaldırılan yönetmelik” kenar başlıklı 29. maddesi şöyledir:

"(1) 3/10/2013 tarihli ve 28784 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır."

27. 2014 tarihli Yönetmelik’in “Geçiş süreci” kenar başlıklı geçici 1. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Yönetmeliğin yürürlük tarihinden önce, ÇED Başvuru Dosyası/Proje Tanıtım Dosyası Valiliğe ya da Bakanlığa sunulmuş projelere bu Yönetmeliğin lehte olan hükümleri ve/veya başvuru tarihinde yürürlükte olan Yönetmelik hükümleri uygulanır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

28. Mahkemenin 29/9/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucu İpar Buğra Yönünden

29. Başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılması hâlinde başvurunun düşmesine karar verilebilir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği Anayasa’nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurunun incelenmesine devam edilebileceği öngörülmüştür (Bayram Şahin, B. No: 2013/463, 16/5/2013, § 16).

30. Somut olayda Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarının incelenmesinden yukarıda adı geçen başvurunun başvuru yaptıktan sonra vefat ettiği ve başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden de bulunmadığı anlaşılmaktadır.

31. Açıklanan gerekçelerle anılan başvuru yönünden başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

B. Başvurucular Habibe Ayşe Danacı, Fatma Akyol, Tümay Teker ve Şerif Akçay Yönünden

32. Başvuruya konu yargılamada Daire, başvurulardan Habibe Ayşe Danacı, Fatma Akyol, Tümay Teker ve Şerif Akçay’ın isimlerine ilk defa yenileme dilekçesinde yer

verilmesinin bu kişilere davacı sıfatı kazandırmayacağı bu nedenle söz konusu kişiler bakımından davanın esasının incelenemeyeceği sonucuna varmış ve adı geçen kişilerin davacı konumundan çıkarılmasına karar vermiştir. Başvurucular Dairenin kararının bu kısmı ile ilgili olarak bireysel başvuru formunda herhangi bir şikayet dile getirmemişlerdir.

33. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun, bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (*İsmail Buğra İşlek*, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

34. Usulüne uygun şekilde davada taraf olmadığı anlaşılan ve buna ilişkin bir iddia da ileri sürmeyen bu başvurucular yönünden başvuru yollarının usulüne uygun olarak tüketildiğinden söz edilemez.

35. Açıklanan gerekçelerle anılan başvurucular yönünden başvurunun *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Başvurucuların İddiaları

36. Başvurucular, Danıştayın işlem tarihinde yürürlükte olan yönetmeliği 2013 tarihli Yönetmelik olarak tespit ettiğini, buna karşın yürürlükte olmayan 2008 tarihli Yönetmelik hükümlerini dayanak alarak mevzuatta kümülatif etki çalışması yapılması yönünde bir yükümlülük öngörülmediği şeklinde hatalı bir sonuca ulaştığını, uyuşmazlığın çözümünün teknik bilgiye dayalı olduğunu, sadece hukuk bilgisi ile hakkaniyete uygun bir karara ulaşılmamasının mümkün olmadığını, yeniden bilirkişi görüşüne başvurulması gerektiğini, kararda maddi vakıalar hakkında yeterli bilgi bulunmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

37. Başvurucular ayrıca projenin yaşamlarını sürdürdükleri, tarım ve hayvancılık suretiyle geçimlerini sağladıkları alanda kurulmak istendiğini, oluşacak zarardan birinci derecede etkileneceklerini belirterek kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının; kararın kesin olması nedeniyle hukuken denetlenemediğini, bu nedenle açık ve bariz hukuka aykırılıkların düzeltilmediğini, karar düzeltme yolunun bulunmaması nedeniyle itiraz hakkının ellerinden alındığını belirterek etkili başvuru ve adil yargılanma hakları ile hak arama hürriyeti ve hukuk devleti ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

2. Değerlendirme

38. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

39. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir*

Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucuların kararın ve dayandığı mevzuat hükümlerinin hatalı olduğu iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmesi gerekmektedir. Diğer taraftan projenin yaşam alanları üzerinde çevresel zarara yol açacağı yönündeki iddiaların özel hayata saygı hakkını, temyiz kanun yolunda kesin karar verilmesine yönelik iddianın ise hükmün denetlenmesini talep etme hakkını ilgilendirdiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

40. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

41. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 36. maddesine "*adil yargılanma*" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının kapsamına gerekçeli karar hakkının da dâhil olduğu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin birçok kararında vurgulanmıştır. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsadığının kabul edilmesi gerekir (*Canan Tosun*, B. No: 2014/8891, 10/5/2017, § 22).

42. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da "*Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.*" denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği anılan Anayasa kuralı da gerekçeli karar hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmalıdır (*Canan Tosun*, § 23).

43. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (*Sencer Başat ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

44. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Ancak derece mahkemeleri, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilse de (*Yasemin Ekşi*, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarının incelenmiş olduğu gerekçeli karardan anlaşılmalıdır.

45. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği, davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması başka bir deyişle davanın sonucunu

değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (*Sencer Başat ve diğerleri*, § 35).

46. Aksi bir tutumla mahkemenin davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında *ilgili ve yeterli bir yanıt* vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların cevapsız bırakılmış olması hak ihlaline neden olabilecektir (*Sencer Başat ve diğerleri*, § 39).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

47. Somut olayda başvuruçular, proje hakkında kümülatif etki değerlendirmesi yapılmamasını temel bir eksiklik olarak ileri sürmüşlerdir. Bununla birlikte dosyaya görüş sunan bilirkişi heyeti bölgede faaliyette veya planlama aşamasında olan tüm rüzgâr türbinlerinin devreye girmesiyle oluşacak kümülatif etki neticesinde canlıların yaşam alanı bulamayabileceği yönünde kanaat bildirmiştir. Neticede İdare Mahkemesi de kümülatif etki değerlerini dikkate alarak işlemin iptali yönünde hüküm kurmuştur. Görüldüğü üzere uyumsuzluğun niteliği ve koşulları dikkate alındığında *kümülatif etki* yönünden yapılacak değerlendirme davanın sonucuna etki etme kapasitesine sahiptir.

48. Danıştay Ondördüncü Dairesi kümülatif etki yönünden İdare Mahkemesinin gerekçesine katılmamış, Yönetmelik ekinde yer alan Çevresel Etki Değerlendirmesi Genel Formatı'nda kümülatif etki çalışması yapılması yönünde bir yükümlülük öngörülmediğini belirtmiştir. Danıştay 2008 tarihli Yönetmelik'in EK-III'ünde yer alan hükümleri dayanak almak suretiyle bu sonuca varmıştır. Oysa yatırımcı şirketin proje başvurusunu yaptığı 19/2/2014 tarihinde 2013 tarihli Yönetmelik'in, ÇED kararının tesis edildiği 13/1/2015 tarihinde ise 2014 tarihli Yönetmelik'in yürürlükte olduğu görülmektedir. Olaya uygulanacak yönetmeliğin belirlenmesinde her iki Yönetmelik'in 29. ve geçici 1. maddelerinin de dikkate alınacağı kuşkusuzdur. Danıştay kararında, bir taraftan işlem tarihinde yürürlükte olduğunu belirttiği 2013 tarihli Yönetmelik hükümlerine, bir taraftan da 2008 tarihli Yönetmelik'in EK-III'ünde yer alan hükümlere yer vermiştir. Bununla birlikte Danıştay ÇED raporunun hazırlanması yönünden 2013 tarihli Yönetmelik hükümlerini, kümülatif etki yönünden ise 2008 tarihli Yönetmelik hükümlerini dayanak almasının, bir başka deyişle 2013 tarihli Yönetmelik'in EK-3, Bölüm III, (a) bendinde yer alan *kümülatif etkilerin belirlenmesi* hükmünü olaya uygulamamasının sebebini açıklamamıştır.

49. Diğer taraftan Danıştay Ondördüncü Dairesi, bilirkişi heyetinin kümülatif etki dışındaki tespitlerine de katılmamış; karar gerekçesinde söz konusu tespitlerin soyut ve genel nitelikte birtakım çekince ve öngörülere dayandığını, hangi önlem veya taahhüdün yetersiz olduğunun, hangi hususların, hangi açıdan tehlike arz ettiğinin bilirkişi raporunda açıklanmadığını, ÇED raporunun hatalı veya yetersiz olduğuna ilişkin, proje yerinde yapılmış gözlem ve incelemelere dayalı somut ve teknik tespitlere yer verilmediğini belirtmiştir. Danıştay bilirkişi raporunun ÇED Raporunun hatalı veya eksik olduğunu ortaya koyabilecek mahiyette somut ve teknik verilerle desteklenmemiş olduğu, eksiklik olarak belirtilen hususların ÇED raporunu kusurlandırmaya yeterli olmadığı kanaatinden hareketle ÇED raporunun mevzuat hükümlerine uygun olarak hazırlandığı ve ÇED olumlu kararında hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır.

50. Adil yargılama, tarafların yargılama sırasında ileri sürdükleri iddiaların kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini, yargı kararının dayandığı sebepleri bilmelerinin sağlanmasını gerektirir. Bu kapsamda davanın esasına etkili olan taraf iddialarına yargı mercilerince makul, ilgili ve yeterli bir gerekçeyle yanıt verilmelidir.

51. Başvurucular dava konusu işleme yönelik farklı başlıklar altında ve teknik bilgiye dayalı çeşitli iddialar ileri sürmüşlerdir. İdare Mahkemesi bu iddiaların doğruluğunu araştırmak ve işlemin hukuka aykırı olarak nitelendirilmesini sağlayıp sağlamayacağını ortaya koymak amacıyla bilirkişi görüşüne başvurmuştur. Danıştay ise yaptığı incelemede bilirkişi raporunun içerdiği tespit ve değerlendirme itibarıyla hükme dayanak alınacak yeterlilikte olmadığını belirtmiş, diğer taraftan yatırımcı şirketin müdahil sıfatıyla dosyaya sunduğu cevaplara atıfta bulunarak dava konusu işlemin hukuka uygun olduğu kabulü ile davayı sonuçlandırmıştır. Danıştay olayda teknik incelemeye gerek olmadığı yönünde bir tespit yapmamış, diğer taraftan yetersiz gördüğü bilirkişi raporundaki eksikleri tamamlatma yoluna gitmediği gibi bu durumun sebebini de kararında izah etmemiştir.

52. Yukarıda yapılan açıklamalara göre Danıştayca, başvurucuların uyuşmazlığın çözümü için esaslı olan ve teknik bilgiye dayalı hukuka aykırılık iddialarına karşılık işlemin neden hukuka uygun görüldüğü yönünde makul ve kabul edilebilir bir gerekçe sunulmadığı, olayın niteliğine uygun, ayrıntılı ve yeterli bir yanıt verilmediği sonucuna ulaşmıştır.

53. Açıklanan gerekçelerle başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

54. Başvurucuların özel hayata saygı hakkı ile hükmün denetlenmesini talep etme hakkının ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri gerekçeli karar hakkı yönünden ihlal bulunması nedeniyle ayrıca incelenmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

55. 30/11/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

“(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

56. Başvurucular, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

57. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına da işaret etmiştir (*Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

58. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

59. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak, ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir karar kendisine ulaşan mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2), §§ 57-59, 66, 67).

60. İncelenen başvuruda Danıştayın ÇED olumlu kararının iptali istemiyle açılan davanın reddi yönündeki kararında başvuruçuların esaslı iddialarına makul, ilgili ve yeterli bir gerekçe sunulmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

61. Bu durumda gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Danıştay Ondöedüncü Dairesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

62. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.239,50 TL yargılama giderinin başvuruçulara müstereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu İpar Buğra yönünden başvurunun DÜŞMESİNE,

B. Başvurucular Habibe Ayşe Danacı, Fatma Akyol, Tümay Teker ve Şerif Akçay Yönünden başvurunun *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Diğer başvurucular yönünden gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Danıştay Altıncı Dairesine -Danıştay Ondördüncü Dairesinin kapatılması nedeniyle bu Dairenin görevinde olan uyuşmazlıklardan doğan davaları ve temyiz başvurularını çözümlemekle görevlendirilen- GÖNDERİLMESİNE (Karar Danıştay Ondördüncü Dairesinin E.2015/11075, K.2016/2301 sayılı dosyasıyla ilgilidir.),

F. 1. Başvurucular İpar Buğra, Habibe Ayşe Danacı, Fatma Akyol, Tümay Teker ve Şerif Akçay tarafından yapılan yargılama giderlerinin üzerlerinde BIRAKILMASINA,

2. 239,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.239,50 TL yargılama giderinin diğer başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/9/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Selahaddin MENTEŞ